

able to take a creative approach. At the same time there is a problem of determining the level of formation of such readiness and creation of appropriate criteria.

Carrying out the formative stage of the experiment of our study involves diagnosing the level of professional readiness of future specialists in physical therapy and occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children, and therefore it is necessary to determine the criteria and levels of its evaluation.

Experimental study of the peculiarities of forming professional readiness of future specialists in physical therapy and occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children involved the definition of criteria and indicators of its formation: theoretical, praxeological and individual psychological criteria. We have identified three levels of professional readiness of future specialists in physical therapy and occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children: low, medium, high. This ensures the optimal functioning of the process, provide an opportunity to determine the initial position, the state of professional readiness formation, to develop a method of its formation in future specialists in physical therapy and occupational therapy.

Prospects for further research are development of a pedagogical system of professional readiness of future specialists in physical therapy and occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children.

Key words: *professional readiness, future specialists in physical therapy and occupational therapy, criterion, level, physical rehabilitation, preschool age.*

УДК 378

Михайло Демянчук

Фаховий медичний коледж комунального закладу вищої освіти

«Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради

ORCID ID 0000-0001-8729-5144

DOI 10.24139/2312-5993/2020.08/149-160

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ВИКЛАДАЧАМ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ ЩОДО ООНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ

Вагомий професійний досвід у медичній сфері не завжди супроводжується готовністю викладачів медичних коледжів використовувати в педагогічній діяльності освітні технології, що динамічно розвиваються, удосконалюються, оновлюються відповідно до сучасних вимог розвитку всіх сфер суспільства. Відтак актуалізується проблема розробки методичних рекомендацій для викладачів медичних коледжів, що сприятиме осучасненню системи професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи. Методичні рекомендації враховують принципи активізації навчання студентів. Їх можуть використовувати викладачі в підготовці сестринського персоналу різних кваліфікаційних рівнів.

Ключові слова: *методичні рекомендації, студенти, медичні коледжі, викладачі, майбутні молодші спеціалісти сестринської справи, педагогічні технології.*

Постановка проблеми. Динамічні трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, торкаються всіх сфер діяльності людини, у тому числі й змін в освітньому середовищі медичних коледжів, де здобувають відповідний рівень кваліфікації майбутні фахівці сестринської справи. Основний контингент викладачів медичних коледжів – це здебільшого фахівці медичних спеціальностей. Вони володіють ґрунтовними знаннями щодо специфіки роботи сестринського персоналу й використовують знання основ педагогічної діяльності, засвоєні ще під час здобуття вищої освіти, або набуті в процесі тривалої роботи викладачем. Відтак, навіть досвідчені педагоги медичних коледжів не завжди виявляють досконале володіння знаннями, уміннями й навичками, що необхідні для ефективного використання сучасних педагогічних технологій, методів і засобів для оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи. Виникає потреба надання методичних рекомендацій, які сприятимуть підвищенню педагогічної майстерності педагогів медичних коледжів, використанню ними креативного підходу до організації професійно-освітнього середовища з урахуванням сучасних технологічних процесів у медичній освіті, зокрема, для підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи (МССС).

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичний аналіз публікацій сучасних дослідників, де висвітлюються різні аспекти осучаснення освітнього середовища медичних коледжів, дає змогу узагальнити, що в експериментальних дослідженнях науковцями актуалізується проблема використання педагогічних інновацій у професійній підготовці сестринського персоналу. Так, у дослідженнях останніх років науковці переконливо аргументують доцільність використання педагогічних технологій і засобів (наприклад, засобів алгоритмізації) у процесі підготовки медичних сестер у коледжах (Маркович, 2017); презентують методологію (Сабадишин та ін., 2009) і практичні рекомендації застосування алгоритмів у підготовці майбутньої медичної сестри (Попович, 2017); експериментально доводять дієвість інноваційно-діяльнісних, тренінгово-ігрових, рефлексивних методів у формуванні професійної ідентичності майбутніх МССС (Козак, 2019); використовують міжпредметні зв'язки для забезпечення фахової компетентності майбутніх медичних сестер (Лукашук, 2015); визначають ефективність використання методів професійно спрямованого навчання та рекомендують упроваджувати технології самонавчання й самовиховання у виробничу практику майбутніх фахівців сестринської справи (Варава, 2018); конкретизують особливості створення інтерактивного освітнього середовища

у професійній підготовці майбутніх медичних фахівців (Melnychuk, 2020) та підкреслюють ефективність інтерактивних технологій у практичному навчанні студентів медичного коледжу (Мастеров и Марциненко, 2011) і, зокрема, імітаційних методів навчання майбутніх медсестер (Мутигуллина, 2014) та ін.

Мета статті полягає у висвітленні методичних рекомендацій для викладачів медичних коледжів для осучаснення системи професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи в коледжах.

Методи дослідження. У дослідженні використовувалися методи теоретичного аналізу наукової літератури (дисертаційних досліджень, публікацій, енциклопедій тощо) для обґрунтування доцільності використання інноваційних педагогічних технологій і методів у професійній підготовці майбутніх МССС.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасної вищої освіти супроводжується процесами демократизації та варіативності, що уможлиблює впровадження в процес професійної підготовки майбутніх фахівців такі моделі оновлених освітніх систем, які відображають творчий підхід викладачів до своєї педагогічної праці й досягнення вагоміших результатів, ніж за умов традиційного навчання студентів. Погоджуємося з думкою науковців, які аргументовано стверджують, що «прогрес освіти відбувається в напрямі розробки різних варіантів її змісту, пошуку й наукового освоєння нових ідей і технологій, використання можливостей сучасної дидактики та теорії виховання в підвищенні ефективності освітніх структур» (Селевко, 2005, с. 8).

Для викладачів, які працюють у непедагогічних закладах освіти (наприклад, у медичних коледжах), важливо орієнтуватися в широкому спектрі сучасних педагогічних технологій, ознайомитися з результатами апробації таких інновацій на практиці, щоб використовувати в навчанні майбутніх фахівців сестринської справи найбільш оптимальні та ефективні технології саме для професійної підготовки сестринського персоналу.

У системі професійної підготовки майбутніх МССС дослідниками використовувалися такі педагогічні технології, які доцільно впроваджувати в освітній процес сучасних медичних коледжів. Адже використання технологічного підходу в освіті свідчить про високий професіоналізм викладачів. Підтвердження такої думки бачимо в наукових поглядах Г. Селевко, який стверджує, що технологічний підхід відкриває нові можливості для концептуального та проєктивного освоєння різних сфер і аспектів освітньої та педагогічної дійсності, позаяк дає змогу реалізувати такі процеси:

- з більшою визначеністю передбачати результати й управляти педагогічними процесами;
- аналізувати й систематизувати на науковій основі наявний практичний досвід і його використання;
- комплексно вирішувати освітні та соціально-виховні процеси;
- забезпечувати сприятливі умови для розвитку особистості й зменшувати ефект впливу несприятливих обставин;
- оптимально використовувати наявні ресурси й обирати найефективніші чи розробляти нові технології та моделі навчання (Селевко, 2005, с. 11).

Використання викладачами медичних коледжів сучасних педагогічних технологій потребує усвідомлення ними основних якостей таких інновацій. Основною рекомендацією для викладачів є сприйняття технологічного процесу як системи. Адже системність є найважливішою якістю будь-якої технології, позаяк технологічний процес поєднує цілі, зміст, методи й форми взаємодії всіх учасників (викладачів і студентів) і очікувані та досягнуті результати. Важливою ознакою системності є виокремлення причинно-наслідкових, генетичних, змістових і функціональних зв'язків, що дає змогу учасникам окреслювати нові освітні цілі й досягати їх.

Багатокомпонентний склад будь-якої системи (наприклад, системи професійної підготовки майбутніх МССС) і виявлення зв'язків між її складниками свідчить про мультифакторність і змістову різноманітність будь-яких педагогічних процесів, що свідчить про комплексність і цілісність технологічного процесу, взаємозв'язок і взаємовплив всіх складників досліджуваної системи.

Необхідність розробки методичних рекомендацій для викладачів медичних коледжів із метою організації сучасних педагогічно-технологічних процесів підкреслюється тим, що вибір оптимальної педагогічної технології передбачає прийняття науково обґрунтованого вибору на основі теоретичного аналізу сутності концептуальності, прогностичності технології, використання досвіду впровадження педагогічних інновацій у традиційні умови навчання майбутніх медичних сестер різних кваліфікаційних рівнів. Важливим аспектом у використанні педагогічних технологій викладачами медичних коледжів є визначення конкретних цілей осучаснення освітнього середовища в закладах освіти, що свідчить про концептуальність технологічного процесу. Таке розуміння підкреслює доцільність поєднання системи поглядів на педагогічний

процес, ідей, принципів, на основі яких організовується діяльність викладачів і студентів медичних коледжів.

Важливою ознакою, яку необхідно брати до уваги у виборі викладачами конкретної педагогічної технології з метою оптимізації професійної підготовки майбутніх МССС, є розвивальний характер обраної інновації. Ураховуючи наукові узагальнення Г. Селевка (Селевко, 2005, с. 45), рекомендуємо викладачам медичних коледжів брати до уваги розвивальний характер педагогічної технології, що полягає в наступному:

- спрямованість на вдосконалення педагогічного процесу, на розвиток особистості майбутнього фахівця;
- конкретизація та використання психогенних чинників розвитку індивіда;
- урахування й використання особистісного підходу у професійній підготовці компетентних молодших спеціалістів сестринської справи;
- використання власного педагогічного досвіду й результатів сучасних експериментальних досліджень для модернізації освітнього процесу в медичних коледжах та ін.

Позаяк вже йшлося про системність і комплексність технологічного підходу, відтак необхідно враховувати й ознаки структурованості (наявність взаємозв'язків між певними внутрішніми складниками) та ієрархічності (урахування різних рівнів педагогічних технологій: метатехнології – соціально-політичний рівень, галузеві макротехнології – загально педагогічний та загально методичний рівні, модульно-локальні мезотехнології – частково методичний (модульний) та вузько методичний (локальний) рівні, мікротехнології – контактнo-особистісний рівень (Селевко, 2005, с. 45)).

Викладачі медичного коледжу покликані враховувати логічність і чіткість педагогічної технології. З такою метою доцільно розробити структурно-логічну чи технологічну схему, програму впровадження в освітній процес обраної педагогічної інновації. Важливо забезпечити цей процес адаптованими чи розробленими методиками (діагностичними, тренінговими, професійно-симуляційними, ігровими), чітким планом проведення заняття за новою педагогічною технологією, роздатковими матеріалами й інформаційним і технічним оснащенням.

Логіка впровадження певної педагогічної технології в медичному коледжі базується на визначенні чітких етапів, які реалізуються в певному часовому порядку (окреслення мети, мотивація студентів до активної участі в організованій навчальній взаємодії, черговість виконання

студентами завдань і вправ, діагностика, контроль та оцінювання досягнутих результатів, порівняння з очікуваними результатами), що свідчить про алгоритмічність педагогічно-технологічного процесу.

Зазвичай програма впровадження педагогічної технології в освітній процес має певні загальні риси для різних закладів освіти (загальноосвітньої школи, коледжу, університету). Однак, викладачі медичного коледжу покликані враховувати специфіку професійної підготовки майбутніх МССС. Тому ознаки варіативності й гнучкості також властиві технологічним процесам, які супроводжують оновлення системи професійної підготовки студентів у медичних коледжах. Відтак, упровадження педагогічних технологій характеризується процесуальністю, що свідчить про взаємодію викладачів і студентів, спрямовану на досягнення окресленої мети, формування та розвиток у майбутніх МССС запланованих якостей (професійної чи якоїсь іншої компетентності, готовності до певного виду діяльності тощо) та ін.

Таким чином, розвиток цілеспрямованого й керованого технологічного процесу охоплює послідовні етапи цілепокладання, планування, організації, реалізації цілей та аналізу результатів (Селевко, 2005, с. 45). Відповідно, функцію управління в такому технологічному процесі виконує викладач, що дає йому змогу не лише враховувати означені етапи, а й вносити певні зміни, уточнення, доповнення, що сприятиме адаптації обраної педагогічної технології до процесу професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи.

Водночас використання педагогічних технологій у медичних коледжах передбачає активну участь усіх суб'єктів освітнього процесу для апробації та засвоєння студентами необхідних професійних умінь і навичок. Таким чином, актуалізується використання активних методів навчання, які складають основу навчальних тренінгів, ігрових технологій, професійно-ситуативних вправ і завдань та опираються на певні специфічні принципи:

1. *Принцип моделювання.* Викладач моделює професійно зорієнтований процес, у якому студенти-учасники мають змогу використати теоретичну підготовку, необхідну для опанування моделей професійних дій медичної сестри. Розроблені моделі повинні бути якомога більш наближеними до реальної професійної діяльності МССС.

2. *Принцип вхідного контролю.* Викладач повинен враховувати рівень підготовленості студентів до активної участі в розроблених вправах. Вхідний контроль дає змогу з максимальною точністю окреслити мету застосування конкретних активних методів, визначити характер і об'єм індивідуальної

роботи студентів, мотивувати майбутніх МССС до професійного становлення ще під час навчання.

3. Принцип узгодженості змісту і методів навчання з визначеними цілями. Позаяк існує величезна кількість активних методів навчання, відтак викладач покликаний виокремити з них найбільш оптимальні й ефективні для досягнення окресленої мети заняття. З цією метою викладачам доцільно не копіювати методiku використання вже апробованих і часто використовуваних методів, а виявляти творчий підхід, адаптуючи відомі активні методи навчання до професійної підготовки саме майбутніх МССС.

4. Принцип проблемності. Використання активних методів (наприклад, ігрових) не може бути розважальним процесом. Навчання студентів у медичних коледжах доцільно супроводжувати презентацією зразків професійно-проблемних ситуацій, що підлягають прискіпливому аналізу, обговоренню, вибору оптимальних рішень у безпечних умовах аудиторних занять. Такий підхід мотивуватиме майбутніх МССС до самостійного вирішення складних завдань уже на робочому місці.

5. Принцип «негативного досвіду». Активна участь студентів у вирішенні складних професійних завдань в умовах аудиторних занять допускає помилкові рішення, що уможливорює всебічний аналіз і «розбір» помилок без нанесення шкоди пацієнтам. Студенти матимуть змогу переконатися в недостатньому рівні теоретичної підготовленості для вирішення пропонованого завдання, визначити напрями самоосвітньої діяльності, щоб успішно продемонструвати свої професійні практичні вміння і навички.

6. Принцип «від простого до складного». Використовуючи активні методи у професійній підготовці майбутніх МССС, викладачам медичних коледжів рекомендуємо створити так званий «банк професійно зорієнтованих ситуацій», де будуть зібрані різнопланові завдання:

- для формування елементарних умінь медичних сестер (наприклад, виконання конкретних маніпуляцій);

- проблемні професійно спрямовані ситуативні завдання, вирішення яких потребує від студентів ґрунтовних знань, елементарних фахових умінь і навичок та аналітичного й творчого мислення, щоб поєднати теорію з практикою і набути досвідом виконання простих маніпулятивних дій.

7. Принцип безперервного оновлення. Для підтримання пізнавальної активності студентів викладачам медичних коледжів необхідно дозовано і цілеспрямовано використовувати активні методи, щоб підтримувати зацікавлення студентів у вивченні конкретної теми чи дисципліни. І навіть за

умови використання одного і того самого методу (наприклад, кейс-стаді, вирішення професійної ситуації тощо) доцільно так урізноманітнити його зміст, щоб досягти запланованої мети: засвоєння студентами нових знань, опанування професійних умінь і навичок, вирішення професійних проблем та ін.

8. Принцип організації колективної діяльності. Позаяк робота медичної сестри передбачає професійну взаємодію з медперсоналом, пацієнтами та їхніми родичами та ін., відтак ще в процесі навчання майбутні МССС покликані опанувати навички групової взаємодії. Тому активні методи навчання сестринського персоналу повинні давати змогу студентам апробувати зразки моделей міжособистісної взаємодії на різних рівнях, для вирішення різних професійних і проблемних ситуацій.

9. Принцип економії навчального часу. Використання активних методів викладачами медичних коледжів дає змогу не диференціювати навчальний час на вивчення студентами теоретичного матеріалу, формування в майбутніх МССС професійних умінь і навичок, набуття ними комунікативного досвіду професійного спілкування тощо. Означені процеси відбуваються одночасно під час виконання професійно зорієнтованих ситуативних завдань, що потребує від студентів використання набутих знань, умінь і навичок.

Організація такого навчання в медичному коледжі має на меті активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, що передбачає ґрунтовну підготовку викладачів до проведення занять із використанням активних методів, а саме:

- ознайомлення з теоретичними основами технологізації освітнього процесу в медичних коледжах (опрацювання фундаментальних праць із проблем сучасної педагогіки, педагогічної майстерності, сутності педагогічних технологій та педагогічних інновацій);

- вивчення передового педагогічного досвіду з використання інноваційних освітніх технологій, які сприяють оновленню системи професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи (аналіз наукових публікацій та дисертаційних досліджень, присвячених проблемі вдосконалення різних напрямів освіти в медичних коледжах);

- вибір оптимальних методів навчання, які сприятимуть досягненню намічених цілей у вивченні конкретних тем чи дисциплін, урахуватимуть пізнавальні потреби й освітній рівень студентів та їхній практичний досвід сестринської діяльності (зокрема, здобутий під час виробничої практики);

- розробка нових активних методів чи адаптація широко використовуваних у педагогічній практиці для цілеспрямованого

формування конкретних професійних характеристик майбутніх МССС (фахових знань, маніпулятивних умінь і навичок, досвіду організації оптимальної та ефективної міжособистісної взаємодії на різних рівнях). Підібраний матеріал повинен відповідати принципу актуальності, тобто відображати професійні проблеми, з якими можуть зустрітися випускники медичного коледжу;

- використання в розробленій методиці оптимальної кількості деталей (інформаційних і роздаткових матеріалів, технічних засобів, лаконічних інструкцій, чітко окресленої кількості учасників для вирішення професійних ситуацій, щоб охопити студентів усієї групи і створити змагальне середовище за умови роботи кількох мікрогруп тощо);

- дотримуватися хронометражу в проведенні занять, що потребує розробки технологічного плану (карти, моделі), де будуть визначені часові обмеження для виконання кожного завдання;

- уміння працювати в «багатозадачному режимі», коли впродовж одного заняття в майбутніх МССС формуються чітко визначені знання, уміння, навички, досвід. Викладач повинен розробити структурно-логічну схему заняття, де вказати: назву активного метода, мету його використання, тривалість, кількість учасників, необхідні матеріали і засоби навчання, набір ситуативних завдань професійного спрямування дотичних до теми заняття, методи діагностики (спостереження, використання опитувальників, анкет, бланків), методи контролю та оцінювання результатів (тести, засоби комп'ютерного оцінювання та ін.);

- підбір і використання психогімнастичних вправ, які дають змогу знімати напругу й підвищувати працездатність студентів, підвищувати рівень емоційного залучення учасників до роботи в команді, розвивати в них комунікативні вміння і навички;

- формування готовності майбутніх МССС вирішувати складні професійні ситуації, моделі яких не використовувалися під час навчання, спонукає викладачів активізувати пізнавальну, самоосвітню, самоорганізаційну діяльність студентів.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, оновлення системи підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи супроводжується використанням сучасних педагогічних технологій в освітньому процесі медичних коледжів. Значна частина викладацького складу медичних закладів освіти є досвідченими висококваліфікованими фахівцями в галузі медсестринства. Однак, вагомий професійний досвід у медичній сфері не завжди супроводжується готовністю

викладачів медичних коледжів використовувати в педагогічній діяльності освітні технології, що динамічно розвиваються, удосконалюються, оновлюються відповідно до сучасних вимог розвитку всіх сфер суспільства. Відтак, актуалізується проблема розробки методичних рекомендацій для викладачів медичних коледжів, що сприятиме осучасненню системи професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи. Методичні рекомендації можуть використовувати викладачі в підготовці сестринського персоналу різних кваліфікаційних рівнів.

Подальші наукові пошуки вбачаємо у створенні навчально-методичного комплексу, який міститиме:

- теоретичне обґрунтування актуальності й сутності технологічних процесів у медичних коледжах;
- опис ефективних педагогічних технологій, які доцільно використовувати в навчанні сестринського персоналу;
- методику проведення занять із використанням активних методів навчання майбутніх фахівців сестринської справи;
- зразки технологічних карт (схем, моделей) проведення занять у медичному коледжі з використанням педагогічних інновацій;
- сукупність ситуативних завдань професійного змісту;
- розробки тренінгових програм, що сприятиме вдосконаленню системи професійної підготовки майбутніх МССС у коледжах.

ЛІТЕРАТУРА

- Варава, О. Б. (2018). Використання інноваційних педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх бакалаврів сестринської справи. *Інноваційна педагогіка*, 8, 115-118 (Varava, O. B. (2018). The use of innovative pedagogical technologies in vocational training of future bachelors of nursing. *Innovative pedagogy*, 8, 115-118).
- Козак, Х. І. (2019). *Формування професійної ідентичності майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи на засадах деонтологічного підходу* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Хмельницький (Kozak, Kh. I. (2019). *Formation of professional identity of future junior specialists in nursing on the principles of deontological approach* (PhD thesis). Khmelnytskyi).
- Лукашук, І. М. (2015). Організаційно-педагогічні умови забезпечення фахової компетентності майбутніх медичних сестер на основі міждисциплінарних зв'язків в процесі навчання хіміко-біологічних дисциплін. *Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету*, 1 (12), 19-22 (Lukashchuk, I. M. (2015). Organizational and pedagogical conditions for ensuring the professional competence of future nurses on the basis of interdisciplinary links in the process of teaching chemical and biological disciplines. *Collection of scientific works of Kherson National Technical University*, 1 (12), 19-22).
- Маркович, О. В. (2008). *Формування професійних умінь майбутніх медичних сестер хірургічного профілю засобами алгоритмізації* (дис. ... канд. пед. наук:

- 13.00.04). Київ (Markovych, O. V. (2008). *Formation of professional skills of future nurses of surgical profile by means of algorithmization* (PhD thesis). Kyiv).
- Мастеров, Ю. І., Марциненко, В. О. (2011). Інтерактивні технології та їх впровадження в практичне навчання студентів медичного коледжу. *Клінічна та експериментальна патологія*, 3 (37), Т. X, 30-33 (Masterov, Yu. I., Martsynenko, V. O. (2011). Interactive technologies and their introduction into practical training of medical college students. *Clinical and experimental pathology*, 3 (37), Т. X, 30-33).
- Melnychuk, I. M. (2020) Peculiarities of creating interactive educational environment in vocational training of future medical specialists. *Medical education*, 2, 87-91.
- Мутигуллина, А. А. (2014). *Имитационные методы обучения в формировании практической компетентности будущей медицинской сестры* (дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Казань (Mutigullina, A. A. (2014). *Simulation methods of teaching in the formation of practical competence of future nurse* (PhD thesis). Kazan).
- Попович, Н. В. (2017). Упровадження алгоритмізації в медсестринську освіту. *Медсестринство*, 4, 19-21 (Popovych, N. V. (2017). Introduction of algorithmization to the nursing education. *Nursing*, 4, 19-21).
- Сабадишин, Р. О., Маркович, О. В., Рижковський, О. В. (2009). Методологія застосування алгоритмів при підготовці майбутньої медичної сестри. *Медсестринство*, 2, 18-21 (Sabadashyn, R. O., Markovych, O. V., Ryzhovskiy, O. V. (2009). Methodology of applying algorithms during the training of future nurse. *Nursing*, 2, 18-21).
- Селевко, Г. К. (2005). *Энциклопедия образовательных технологий*. Москва: Народное образование. (Selevko, H. K. (2005). *Encyclopedia of educational technologies*. Moscow: Narodnoe obrazovanie).

РЕЗЮМЕ

Демянчук Михаил. Методические рекомендации преподавателям медицинских колледжей по обновлению системы подготовки будущих младших специалистов сестринского дела.

Большой профессиональный опыт в медицинской сфере не всегда сопровождается готовностью преподавателей медицинских колледжей использовать в педагогической деятельности образовательные технологии, которые динамично развиваются, совершенствуются, обновляются в соответствии с современными требованиями развития всех сфер общества. Поэтому актуализируется проблема разработки методических рекомендаций для преподавателей медицинских колледжей, которые будут способствовать осовремениванию системы профессиональной подготовки будущих младших специалистов сестринского дела. Методические рекомендации учитывают принципы активизации обучения студентов. Их могут использовать преподаватели в подготовке сестринского персонала различных квалификационных уровней.

Ключевые слова: методические рекомендации, студенты, медицинские колледжи, преподаватели, будущие младшие специалисты сестринского дела, педагогические технологии.

SUMMARY

Demianchuk Mykhailo. Methodological recommendations for teachers of medical colleges on updating the system of training of future junior specialists in nursing.

A significant professional experience in medical sphere is not always accompanied by readiness of medical colleges teachers to use educational technologies in pedagogical

activities, which dynamically develop, improve, update in accordance with modern requirements for the development of all spheres of society. The purpose of article is to outline the methodological recommendations for teachers of medical colleges for modernizing the system of vocational training of future junior specialists in nursing in colleges. During the study, the methods of theoretical analysis of scientific literature (thesis studies, publications, encyclopedias, etc.) for substantiating the expediency of using innovative pedagogical technologies and methods in vocational training of future junior specialists in nursing were used. It is recommended for teachers of medical colleges to take into consideration a developmental nature of pedagogical technology, which provides the following: direction to improvement of pedagogical process, to development of personality of future specialist; specification and use of psychogenic factors of individual development; taking into account and applying personal approach in vocational training of competent junior specialists in nursing; using own pedagogical experience and results of modern experimental studies for modernization of educational process in medical colleges, etc.

Teachers can use methodological recommendations during the training of nursing staff of different qualification levels. Further scientific researches, aimed at creating educational and methodological complex, will contain: theoretical substantiation of actuality and essence of technological processes in medical colleges; description of effective pedagogical technologies that should be used in training of nursing staff; methods of conducting classes using active methods of training of future specialists in nursing; examples of technological charts (schemes, models) of classes in medical college, using pedagogical innovations; a set of situational tasks of professional content; development of training programs that will help improving the system of vocational training of future junior specialists in nursing in colleges.

Key words: *methodological recommendations, students, medical colleges, teachers, future junior specialists in nursing, pedagogical technologies.*

УДК 12:378

Сергій Денежніков

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-3289-8399

Віталій Серга

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3332-2423

DOI 10.24139/2312-5993/2020.08/160-171

УМОВИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена теоретичному дослідженню умов формування маркетингової діяльності закладу вищої освіти. Особливий акцент у статті спрямовано на принципи стратегічного розвитку маркетингу в освітній сфері. У статті маркетинг закладу вищої освіти розглядається як система діяльності, що дозволяє суб'єкту господарювання оцінювати стан на ринку освітніх послуг, проаналізувати тенденції розвитку та ухвалити обґрунтовані управлінські рішення в подальшій роботі.